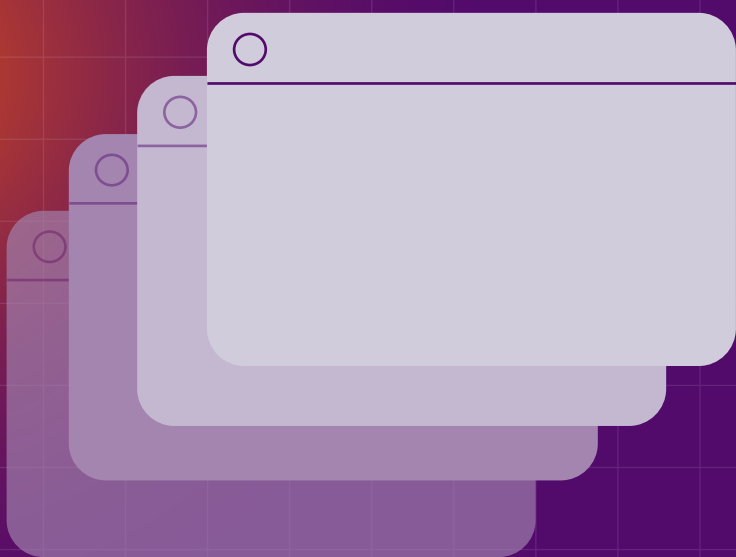

Raport privind **Violența Cibernetică împotriva femeilor**

SUMAR EXECUTIV ȘI
RECOMANDĂRI
SEPTEMBRIE 2024

Finanțat de Uniunea Europeană. Cu toate acestea, punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă în mod necesar pe cele ale Uniunii Europene sau ale Agenției Executive pentru Educație și Cultură a Uniunii Europene (EACEA). Nici Uniunea Europeană și nici EACEA nu pot fi făcute responsabile pentru acestea.

CREDITE:

Virginia Dalla Pozza
Autor principal

Maria João Faustino
Coordonarea proiectelor

Iliana Balabanova
Președinte EWL

Yvonne Redín
Design grafic

Mary Collins
Secretar general EWL

**Laura Kaun, Irene Rosales,
Alexia Fafara, Veronica
Zaboia, Maria João Faustino**
Colaboratori

Veronica Zaboia
Contribuție științifică

Funded by
the European Union

EUROPEAN WOMEN'S
LOBBY
EUROPEEN DES FEMMES

ACRONIME

ASD

Actul legislativ privind Serviciile digitale (Digital Service Act)

CoE

Consiliul Europei (Council of Europe)

CSD

Coordonatorul serviciilor digitale

ECHR

Convenția Europeană a Drepturilor Omului (European Convention on Human Rights)

EIGE

Institutul European pentru Egalitate de Gen (European Institute for Gender Equality)

EPRS

Serviciul de Cercetare al Parlamentului European (European Parliament Research Service)

EWL

Lobby-ul European al Femeilor (European Women's Lobby)

FRA

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (European Union Agency for fundamental rights)

GREVIO

Grupul de Experți privind Acțiunea împotriva Violenței asupra Femeilor și a Violenței Domestice (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence)

IA

Inteligența artificială

ODD-uri

Obiectivele de dezvoltare durabilă

ONU

Organizația Națiunilor Unite (United Nations)

TIC

Tehnologia informației și comunicațiilor

VBG

Violența bazată pe gen

VBGFT

Violența bazată pe gen facilitată de tehnologie

VC

Violența cibernetică

VCIF

Violența cibernetică împotriva femeilor

VCIFF

Violența cibernetică împotriva femeilor și fetelor

VD

Violența domestică

VIF

Violența împotriva femeilor

VIF FT

Violența împotriva femeilor facilitată de tehnologie

VLOPs

Platforme online foarte mari

VLOSEs

Motoare de căutare online foarte mari

VPI

Violența partenerului intim/în cadrul parteneriatului intim

VRD

Directiva privind drepturile victimelor (Victims' Rights Directive)

Violența împotriva femeilor (VIF) este o manifestare a dominației și puterii inegale a bărbaților asupra femeilor pentru a le reduce vocile la tăcere, pentru a le controla viața, corpul și sexualitatea și pentru a le „ține la locul lor”.

Violența masculină împotriva femeilor îmbracă multe forme și face parte dintr-un șir continuu și neîntrerupt de violență încorporat în societatea patriarhală. Nu există nicio țară în lume în care femeile și fetele să nu fie supuse violenței masculine și nu este niciun aspect din viața unei femei în care aceasta să nu fie expusă amenințării sau realității actelor de violență masculină.

Lumea/cultura digitală nu face excepție de la această regulă. Conform datelor furnizate de EIGE¹ se estimează că una din zece femei a experimentat deja o formă de violență cibernetică încă de la vârsta de 15 ani.

Căutarea dreptății în combaterea violenței online are nevoie de măsuri juridice și politice internaționale ferme, deoarece spațiul virtual nu cunoaște granițe geografice. Se impune o abordare holistică care să cuprindă instrumente juridice de prevenire a violenței cibernetice (VC) și de prote-

jare eficientă a victimelor, de responsabilizare a întreprinderilor tehnologice, precum și răspunsuri armonizate pentru a combate sexismul și normele culturale de dominație a bărbaților asupra femeilor. Deasemenea, trebuie luate măsuri de combatere a industriei pornografice. Nu este niciodată responsabilitatea femeilor să prevină violența bărbaților împotriva lor.

Prezentul document este un sumar executiv al „Raportului privind violența cibernetică împotriva femeilor: Prezentare generală a politicilor și recomandări”, disponibil în limba engleză. Raportul este întocmit de Lobby-ul European al Femeilor (EWL)

Raportul înglobează misiunea, viziunea și principiile Lobby-ului European al Femeilor (EWL): drepturile femeilor sunt drepturi ale omului, solidaritate, autonomie, participare și incluziune.

SCOPUL RAPORTULUI ȘI ABORDAREA METODOLOGICĂ

Ca urmare a raportului [#HerNetHerRights](#) din 2017 și a [Pachetului de Resurse](#)², acest raport își propune să ofere recomandări factorilor de decizie politică și altor părți interesate pentru a combate violența cibernetică împotriva femeilor (VCIF).

Raportul are **cinci obiective principale**:

- Furnizarea de informații privind violența cibernetică împotriva femeilor (VCIF) și caracteristicile cheie ale acesteia.
- Examinarea cadrului juridic și politic privind violența cibernetică împotriva femeilor la nivel internațional, la nivelul Uniunii Europene și la nivel național;
- Identificarea principalelor provocări din acest domeniu;
- Selectarea exemplelor de bună practică privind modul de abordare a violenței cibernetice împotriva femeilor (VCIF);
- Prezentarea de recomandări pentru instituțiile UE și statele membre în vederea abordării eficiente a VCIF.

Cercetarea care stă la baza acestui raport a fost desfășurată în perioada martie - mai 2024; s-au folosit următoarele metode de cercetare:

- **Cercetarea de birou:** cercetarea de birou detaliată a cuprins o gamă largă de materiale, inclusiv studii, rapoarte, articole, site-uri web, baze de date și proiecte privind violența cibernetică împotriva femeilor (VCIF) emise de factori internaționali, ai Uniunii Europene și de la nivel național.
- **Analiza juridică și a politicilor:** s-a efectuat o analiză detaliată a documentelor juridice/politice la nivelul Uniunii Europene, la nivel internațional și național, pentru a identifica instrumentele legislative și politicile care ar putea fi aplicate pentru combaterea violenței cibernetice împotriva femeilor.
- **Consultarea părților interesate:** pentru a explora în profunzime teme specifice ale raportului, au fost consultate cinci părți interesate cheie din diferite categorii (mediul academic, instituții, ONG-uri).

VIOLENȚA CIBERNETICĂ ÎMPOTRIVA FEMEILOR (VCIF)

Violența cibernetică (VC) reprezintă utilizarea tehnologiilor online și de comunicare pentru a provoca, facilita sau amenința cu violența alte persoane.³ Definițiile violenței cibernetică (VC) variază considerabil nu numai între țări, dar și între principalii actori din acest domeniu, având ca rezultat terminologii și metodologii diferite pentru evaluarea acesteia. Violența cibernetică împotriva femeilor (VCIF) este o **formă de violență bazată pe gen**.⁴ Dovezile arată că violența cibernetică are o **dimensiune clară de gen**: femeile sunt mai susceptibile de a se confrunta cu forme unice de violență de gen în contexte digitale, ceea ce reflectă un model similar cu cel al violenței împotriva femeilor (VIF) în lumea din afara spațiului online.⁵ **Violența cibernetică își are rădăcinile în același context de inegalitate pentru femei ca și violența împotriva femeilor din afara spațiului online**.⁶ Spațiile digitale consolidează și intensifică inegalitățile de gen structurale sistemice, precum și modelele de masculinitate dăunătoare care dau naștere tuturor formelor de violență împotriva femeilor.⁷

Potrivit Comitetului Consultativ privind Egalitatea de șanse pentru femei și bărbați,⁸ și Lobby-ului European al Femeilor (EWL), violența cibernetică face parte dintr-un **șir continuu de violență împotriva femeilor**; acest tip de violență nu există într-un vid, ci mai degrabă provine din și susține

multiple forme de violență din afara spațiului digital.⁹ Într-adevăr, violența online și violența din afara spațiului online sunt adesea interconectate și/sau întrepătrunse.¹⁰

Deși violența cibernetică împotriva femeilor (VCIF) este la fel de vătămătoare ca și violența din afara spațiului digital, ea are unele caracteristici specifice care o deosebesc de alte forme de violență împotriva femeilor și o fac deosebit de periculoasă. **Are o rază largă de acțiune, transmitere și viteză**, ceea ce face dificil să se controleze tipul de informații care sunt diseminate prin mijloace digitale. **Nivelul ridicat de anonimat** oferit de spațiile digitale și virtuale permite utilizatorilor să acționeze cu impunitate. Nepedepsirea infractorilor este **greu de eliminat** și, prin urmare, **re-traumatizantă** pentru victime.

Autorii infracțiunilor VCIF pot fi partenerii sau foștii parteneri ai victimelor, membri ai familiei, prieteni sau persoane necunoscute. **Efectele Violenței Cibernetică împotriva Femeilor și Fetelor (VCIFF) pot fi la fel de grave ca violența din afara spațiului digital**.¹¹ Victimele se retrag adesea din sfera digitală, reducându-se la tăcere, izolându-se și pierzând oportunități de a-și dezvolta educația, cariera profesională și rețelele de sprijin.¹²

PRINCIPALELE FORME DE VIOLENȚĂ CIBERNETICĂ ÎMPOTRIVA FEMEILOR (VCIF)

Prezentul raport prezintă principalele forme de violență cibernetică împotriva femeilor, acestea neputând fi considerate categorii separate, deoarece fiecare formă de violență cibernetică este interconectată la alte forme de violență, atât în afara spațiului online, cât și online, în conformitate cu conceptul de șir continuu al violenței. Raportul confirmă faptul că formele de violență cibernetică sunt în evoluție continuă, datorită evoluției rapide a mediului digital.

CELE MAI RĂSPÂNDITE FORME:

Datele privind cele mai răspândite forme de violență cibernetică diferă de la un studiu la altul, în funcție de metodologia și zona geografică luate în considerare, precum și de definițiile utilizate pentru violența cibernetică (VC). Cu toate acestea, se pare că **hărțuirea cibernetică, urmărirea cibernetică în scopul hărțuirii, partajarea necensurală de materiale intime și discursul instigator la ură** sunt cele mai răspândite forme.¹³

FORME DIN CE ÎN CE MAI AMENINȚĂTOARE:

Dintre diferitele forme existente, **utilizarea inteligenței artificiale (IA), realitatea virtuală și jocurile online** au devenit din ce în ce mai amenințătoare pentru femei. Utilizarea Inteligenței Artificiale a contribuit la o creștere accentuată a **falsurilor sexuale digitale (cunoscute sub numele de "deepfakes")**.¹⁴ După cum se arată în studiul EPRS din 2021, instrumentele de inteligență artifi-

cială (IA) folosite pentru crearea falsurilor sexuale digitale se dezvoltă rapid și devin pe zi ce trece mai ieftine, mai sofisticate și mai accesibile pentru utilizatori.¹⁵ Raportul privind Riscurile Globale emis de Forumul Economic Mondial¹⁶ în 2024 a clasificat dezinformarea, generată în principal de „deepfakes”, drept cel mai grav risc global pe termen scurt cu care se confruntă lumea în următorii doi ani.

Dimensiunea de gen a fenomenului este foarte evidentă. Falsurile sexuale digitale vizează aproape exclusiv femeile.¹⁷ Într-adevăr, majoritatea înregistrărilor video „deepfake” care circulă în prezent online conțin imagini cu femei și au caracter sexual. **S-a estimat că între 90% și 95% dintre toate imaginile „deepfakes” se referă la materiale care prezintă nuditate sau activități sexuale explicite;**¹⁸ **marea majoritate a acestor imagini „deepfakes” (90%) vizează femei.**¹⁹

În mod similar, tehnologia de animație 3D este din ce în ce mai capabilă să genereze înregistrări video cu o calitate similară tehnologiei „deepfake” bazate pe inteligență artificială (IA).²⁰ Unele programe „deepfake” combină chiar generarea de imagini IA și animație 3D; cele mai semnificative sunt **tehnologiile avatar** care animă modele 3D ale capului sau ale întregului corp al unei persoane. Utilizarea avatarurilor 3D s-a răspândit în metavers, unde a **creșcut numărul de relatări tulburătoare despre femei agresate sexual și hărțuite de avataruri 3D.**²¹

De asemenea, pe măsură ce tot mai multe femei se alătură **comunităților de jocuri online**, acestea

„Manosfera” este o rețea de comunități online masculine care militează pentru diverse drepturi și interese ale bărbaților, promovând în același timp ideologii misogine, convingeri anti-feministe și sexiste.

raportează că se confruntă cu rate ridicate de hărțuire sexuală online. Comunitățile de jocuri online sunt percepute ca fiind unul dintre cele mai **in-chitabile medii online pentru femei**.²²

FORME MACRO:

Deși există numeroase forme de violență cibernetică împotriva femeilor (VCIF) iar acestea sunt definite diferit în funcție de țară și de părțile interesate, se pot identifica câteva macrocategorii de VCIF. Acestea sunt cele cuprinse în chiar prima Directivă Europeană privind VCIF adoptată în aprilie 2024: partajarea neconsensuală de materiale intime sau manipulate; urmărirea cibernetică; hărțuirea cibernetică și incitarea cibernetică la violență sau la ură.

FORME SUPLIMENTARE:

Raportul oferă o descriere a formelor suplimentare de violență cibernetică (de exemplu, google bombing, sealioning etc.). Lista nu este exhaustivă, având în vedere că noi forme continuă să apară odată cu creșterea digitalizării și evoluția rapidă a tehnologiei. Printre aceste forme suplimentare, sunt descrise „manosfera” și pornografia.

„Manosfera” este o rețea de comunități online masculine care militează pentru diverse drepturi și interese ale bărbaților, promovând în același timp ideologii misogine, convingeri anti-feministe și sexiste. Bărbații din manosferă dau vina pe femei și pe feministe pentru tot felul de probleme existente în societate. Multe dintre aceste comunități încurajează resentimentele, sau chiar ura față de femei și fete.²³ **Pornografia** promovează stereotipuri dăunătoare în portretizarea femeilor. Producția și vânzarea de pornografie implică și încurajează violența împotriva femeilor și joacă un rol-cheie în modelarea concepțiilor bărbaților și femeilor despre relații. În plus, pornografia face ca violența să fie percepută ca fiind „sexy”. Cifrele arată că statele cu grad mai mare de circulație a revistelor pornografice au rate mai ridicate ale violurilor.²⁴

PREVALENȚA

Lipsa definițiilor comune ale violenței cibernetice și **a metodologiilor de măsurare a acestora face deosebit de dificilă evaluarea dimensiunii problemei.**²⁵ În pofida lacunelor și a diferențelor în materie de metodologii, s-au făcut unele încercări de măsurare a violenței cibernetice (VC) atât la nivel internațional, cât și la nivelul Uniunii Europene.

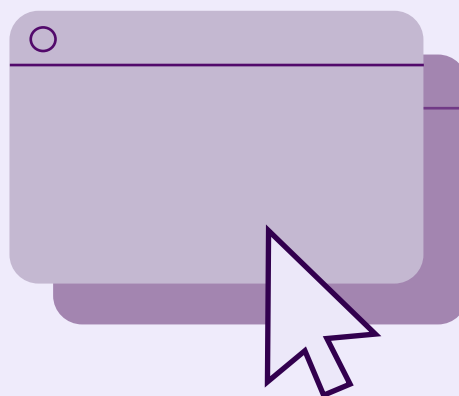
La nivel internațional, un raport global²⁶ care a sintetizat rezultatele sondajelor cu privire la violența împotriva fetelor și femeilor online, începând din 2018, a estimat că între 16 și 58 % dintre femei s-au confruntat cu VCIF. În mod similar, Unitatea de Informații a ziarului The Economist a constatat că 38 % dintre femei au avut experiențe personale de violență online, iar 85 % dintre femeile care petrec timp online au fost martore la violență digitală împotriva altor femei.²⁷

Lipsa gravă de date și de cercetări cu privire la VCIF este o problemă majoră și la nivelul UE.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale (FRA) a făcut unele încercări de a surprinde prevalența unor forme de VCIF în 2014 și 2019.²⁸ Sondajul FRA din 2019²⁹ a constatat că 13 % dintre femei au fost supuse hărțuirii cibernetice în cei cinci ani anteriori. Alte date interesante provin din sondajul din 2021 realizat de HateAid.³⁰ Sondajul a interogat 2 000 de persoane cu vârste cuprinse între 18 și 80 de ani din toate țările UE despre experiențele lor cu violența digitală. Rezultatele indică faptul că: 50 % dintre tinerii adulți (18-35 de ani) din UE

sunt afectați de ura pe internet; 30 % dintre femeile din UE se tem că imagini intime false cu ele ar putea fi partajate fără consimțământul lor; 80 % dintre respondenți dau platformelor online o notă proastă.³¹

La nivel național, în Germania, Franța și Spania, mai mult de una din două dintre femeile cu vârste cuprinse între 18 și 34 de ani (53%) au fost victime ale abuzului de imagine. Dintre femeile victimizate, 82% au declarat că se simt mai puțin în siguranță, unele încercând să se retragă complet din spațiile online.³² În Franța, mai mult de 4 din 10 persoane afirmă că au fost victime ale hărțuirii cibernetice.³³

DIMENSIUNEA DE GEN A VIOLENȚEI CIBERNETICE (VC)

Violența cibernetică are o dimensiune de gen.

Conform unui raport al FRA din 2023³⁴ despre ura online în postările din social media, femeile se confruntă cu mai multă hărțuire online decât orice alt grup țintă (persoane de origine africană, evrei și romi). În mod similar, un studiu american a arătat că 33% dintre femeile sub 35 de ani declară că au fost hărțuite sexual online, comparativ cu 11% dintre bărbați.³⁵ În aceeași ordine de idei, GREVIO³⁶ subliniază că atât bărbații, cât și femeile se pot confrunta cu incidente de violență interpersonală, însă femeile sunt în mod considerabil mult mai susceptibile de a fi supuse unor forme repetate și grave de agresiune, atât offline, în afara spațiului online cât și în spațiul online.

În timp ce toate femeile care au acces la spațiile digitale sunt expuse riscurilor de violență cibernetică (VC), **anumite grupuri de femei sunt deosebit de vulnerabile.** Formele digitale de VC bazate pe gen pot fi deosebit de accentuate pentru femeile și fetele expuse riscului sau expuse la **forme intersectate de discriminare și pot fi exacerbate de factori precum dizabilitatea, orientarea sexuală, afilierea politică, religia, originea socială, statutul de migrant sau statutul de celebritate, vârsta,** printre altele.³⁷ **Femeile din viața publică, inclusiv activistele pentru drepturile femeilor, apărătoarele drepturilor omului, femeile din politică și jurnalistele, sunt, de asemenea, ținte frecvente ale VC.**³⁸

AUTORII INFRAȚIUNILOR

Violența cibernetică împotriva femeilor (VCIF) poate fi comisă atât de bărbați, cât și de femei. Cu toate acestea, **în majoritatea cazurilor, tendința este ca femeile să fie vizate de bărbați, care pot fi necunoscuți sau cunoscuți de victimă.**³⁹ De exemplu, marea majoritate a autorilor de abuzuri sexuale bazate pe imagine sunt bărbați.⁴⁰ **Autorii pot fi unul sau mai mulți.** Dat fiind faptul

că tehnologia permite diseminarea ușoară și rapidă a conținutului dăunător, ar trebui identificați atât **autorii principali, cât și cei secundari.** De exemplu, o persoană poate partaja o imagine intimă neconsensuală (autorul principal) care poate fi apoi vizualizată și partajată de o multitudine de utilizatori (autori secundari).⁴¹

EFECTELE VIOLENȚEI CIBERNETICE (VCIF) ASUPRA FEMEILOR

VCIF este adesea percepută ca o formă mai puțin gravă și mai puțin vătămătoare de violență bazată pe gen (VBG); cu toate acestea, ea poate avea consecințe la fel de grave asupra sănătății și vieții femeilor ca și violența fizică și sexuală.

Natura publică, omniprezentă, repetitivă și perpetuă a VCIF, precum și interconexiunile dintre violența online și offline, fac ca supraviețuitoarele să se simtă într-o stare de frică și nesiguranță constantă.⁴²

GREVIO se referă la impactul psihologic, economic și social grav al violenței cibernetice împotriva femeilor (VCIF). În plus față de efectele la nivel individual și social există și, **consecințe financiare semnificative ale VCIF**, cum ar fi costurile de asistență medicală suportate ca urmare a hărțuirii, deteriorarea perspectivelor de carieră, pierderea locului de muncă și perioada de absență de la locul de muncă. Studiul EPRS a constatat că costurile globale ale hărțuirii și urmării ciber-

netice pentru indivizi și societate au fost cuprinse între 49,0 și 89,3 miliarde EUR.⁴³

Efectele asupra femeilor din politică și jurnalism sunt deosebit de vătămătoare. Femeile din prima categorie tind să își reducă activitatea politică, fiind descurajate să candideze la alegeri și chiar își părăsesc prematur funcția.⁴⁴ Efecte grave afectează și femeile jurnalist. Un studiu a constatat că 30 % dintre femeile jurnalist interviuate s-au autocenzurat pe social media ca urmare a violenței împotriva femeilor (VIF) din spațiul online.⁴⁵ Rezultatele arată că VCIF limitează participarea publică și rolul de conducere al femeilor; **vocele femeilor sunt reduse la tăcere, sunt discreditate și cenzurate.**

CADRUL JURIDIC ȘI POLITIC PRIVIND VIOLENȚA CIBERNETICĂ ÎMPOTRIVA FEMEILOR (VCIF)

LA NIVEL INTERNAȚIONAL

La nivel internațional, Organizația Națiunilor Unite (ONU) și Consiliul Europei (CoE) au abordat problema VCIF. Principalul instrument juridic este Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul).⁴⁶ UE a aderat la Convenția de la Istanbul în iunie 2023, la șase ani de la semnarea acesteia, declanșând intrarea în vigoare a Convenției pentru UE la 1 octombrie 2023.⁴⁷ În ciuda ratificării de către UE, cinci state membre ale UE⁴⁸ nu au ratificat încă Convenția de la Istanbul.

Deși Convenția nu se referă la VCIF, domeniul său de aplicare, așa cum este definit în Articolul 2, se extinde la violența comisă în spațiile online și prin intermediul TIC. În plus, articolele privind hărțuirea sexuală (Art. 40) și urmărirea în scopul hărțuirii (Art. 34) se aplică violenței cibernetice împotriva femeilor (VCIF). Convenția va fi interpretată în lumina Recomandării Generale nr. 1 a GREVIO,⁴⁹ care clasifică manifestările de VIF din sfera digitală drept expresii ale violenței bazate pe gen (VBG) iar acestea sunt reglementate de Convenția de la Istanbul.

LA NIVELUL UE

La nivelul UE, principalul instrument legislativ este **Directiva 2024/1385 privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice**,⁵⁰ adoptată de Parlamentul UE și de Consiliul UE în aprilie 2024. Directiva adoptată de Consiliul

UE conține patru articole dedicate VCIF: articolul 5 privind partajarea neconsensuală de materiale intime sau manipulate; articolul 6 privind urmărirea cibernetică; articolul 7 privind hărțuirea cibernetică și articolul 8 privind incitarea cibernetică la violență sau la ură. Directiva stabilește, de asemenea, drepturile victimelor tuturor formelor de violență împotriva femeilor (VIF) sau violență domestică (VD) și prevede protecția acestora.⁵¹

Directiva poate fi considerată **un pas semnificativ făcut înainte pentru o mai bună protecție a femeilor și fetelor împotriva VIF. Ea marchează o îmbunătățire considerabilă** în încercarea de a introduce norme minime privind aceste forme de violență cibernetică (VC).⁵² Printre punctele sale forte se numără faptul că Directiva cuprinde **într-un singur instrument** atât formele offline, din afara spațiului digital cât și formele online ale VIF. În plus, sunt acoperite atât formele în care victima îl cunoaște de obicei pe autor (de exemplu, urmărirea, hărțuirea), cât și cele în care victima nu îl cunoaște pe autor (de exemplu, ura, falsurile profunde, etc.).

În pofida punctelor sale forte, **Directiva nu este lipsită de limite și a fost supusă criticilor**. De exemplu, Articolele 5-8 privind VCIF se referă la **comportamente intenționate**. Această referință ridică unele probleme juridice, având în vedere că intenționalitatea actului trebuie dovedită. Această cerință **impune victimelor VC o sarcină „oneroasă” a probei**, având în vedere, și complexitatea noilor tehnologii utilizate pentru comiterea VC și faptul că victimele pot să nu aibă competențe în domeniul tehnologiei informației și comunica-

țiilor (TIC). În plus, articolele 5, 6 și 7 se referă la **„prejudicii grave”**. Această condiție creează incertitudine juridică pentru victime, atât în cadrul țărilor, cât și în afara acestora, lăsând la latitudinea instanțelor judecătorești decizia privind pedepsirea sau nepedepsirea acestor comportamente. Actuala formulare se bazează pe o lipsă de conștientizare a caracterului vătămător al violenței cibernetice (VC).⁵³

În plus, Articolele 5 și 7 se referă la punerea anumitor materiale **la dispoziția „publicului”**, prin intermediul TIC. Considerentul 18, în legătură cu articolul 5, lasă interpretarea termenului „public” la latitudinea judecătorului în funcție de circumstanțe și de tehnologiile utilizate, ceea ce ar putea duce la **riscul de a exclude, de exemplu, grupurile de pe Whatsapp**. În schimb, Considerentul 26, referitor la articolul 8, afirmă că termenul „public” ar trebui înțeles în sensul includerii **unui număr nelimitat de utilizatori**. Termenul mai larg „alți utilizatori finali”, sugerat de Parlamentul European, ar fi fost preferabil, după cum a arătat clar Lobby-ul European al Femeilor (EWL).⁵⁴

Articolul 5 litera (b) privind partajarea neconsensuală a materialelor manipulate are, de asemenea, un domeniu de aplicare limitat; acesta se aplică numai materialelor în care persoana pare a fi **„angajată în activități sexuale”**. Prin urmare, se exclud nudurile, și o mare parte din falsurile digitale sexuale rămân în afara domeniului de aplicare. În plus, înțelegerea a ceea ce ar putea constitui „activități sexuale” poate să difere considerabil de la un stat membru la altul și să dea naștere la confuzii în ceea ce privește încadrarea acestora.

Trimiterile la excepțiile legate de **„libertatea de exprimare”** și **„libertatea artelor și științei”** din Articolul 5 și Considerentul 20 sunt, de asemenea, alarmante, deoarece acestea ar putea fi utilizate

pentru a justifica partajarea neconsensuală a materialelor intime. Aceste includeri ar putea anula eficiența acestui articol, lăsând la latitudinea autorităților judiciare decizia de a incrimina sau nu partajarea neconsensuală a imaginilor intime. Potrivit EWL, noțiunea de libertate de exprimare nu ar trebui să devină o modalitate de a justifica ura și discriminarea de gen online.⁵⁵

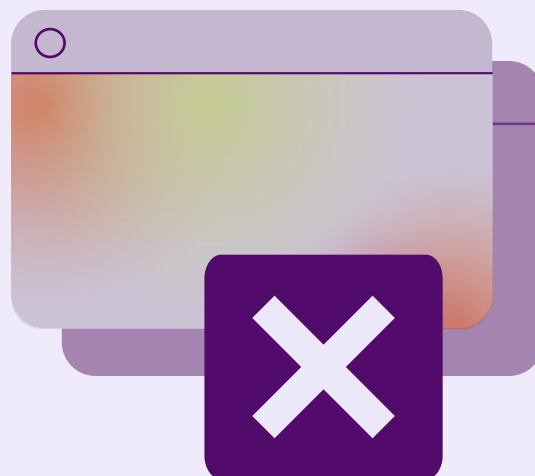
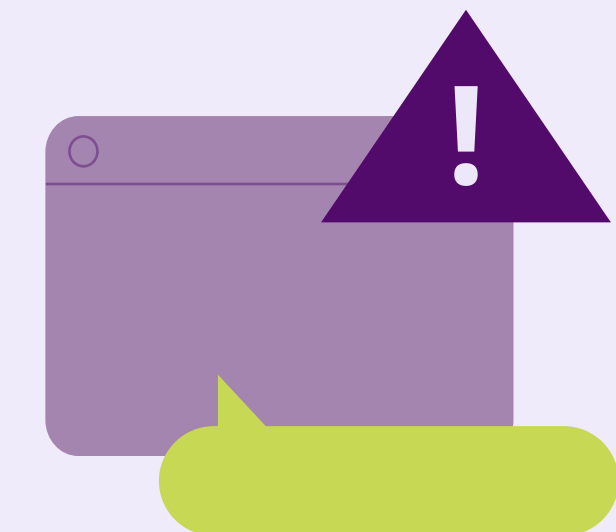
Eliminarea promptă a materialelor vătămătoare este prevăzută în Articolul 23 din Directiva privind Violența împotriva Femeilor și Fetelor (VIF) și Violența Domestică (VD); o astfel de măsură completează acțiunile întreprinse în temeiul unui alt instrument-cheie în domeniul digital, **Actul legislativ privind Serviciile Digitale**⁵⁶ (ASD). Actul legislativ, adoptat în octombrie 2022, vizează creerea unui mediu online mai sigur pentru consumatorii și firmele din UE. Actul definește responsabilități clare pentru platformele online și mediile sociale; abordează conținutul și produsele ilegale, discursul instigator la ură și dezinformarea; de asemenea sporește transparența printr-o mai bună raportare și supraveghere.

Potrivit mediului academic,⁵⁷ măsurile din Actul legislativ privind Serviciile Digitale (ASD) **pot fi considerate o recunoaștere binevenită a prevalenței și a daunelor agresiunii sexuale bazate pe imagine**. Violența bazată pe gen (VBG) este recunoscută ca unul dintre macrodomeniile de risc, alături de alte riscuri. În cadrul macrodomeniului de violență bazată pe gen, **Comisia este în curs de a crea categorii specifice**⁵⁸ **în cadrul „Pachetului de Raportare privind Transparența”**. O altă evoluție pozitivă în cadrul ASD este faptul că, în decembrie 2023,⁵⁹ Comisia a **desemnat trei platforme pornografice (Pornhub, XVideos și Stripchat) drept platforme online foarte mari (VLOP)**. Această desemnare vine la pachet cu responsabilități sporite în ceea ce privește transparența și protecția copiilor.

ALTE INSTRUMENTE JURIDICE RELEVANTE ALE UE APLICABILE VIOLENȚEI CIBERNETICE ÎMPOTRIVA FEMEILOR (VCIFF) SUNT:

- **Actul privind Inteligența Artificială**⁶⁰ (IA), adoptat de Parlamentul European la 13 martie 2024. Deși Actul reprezintă o oportunitate de a atenua unele dintre riscurile prezentate de utilizarea abuzivă a inteligenței artificiale (IA), cum ar fi „deepfakes”, acesta nu conține nicio trimitere expresă la VCIF. În plus, Actul se referă la egalitatea de gen doar în mod generic.⁶¹

- **Directiva privind Drepturile Victimelor**⁶² (Directiva 2012/29/UE), încă în curs de revizuire în 2024, prevede că toate victimele infracțiunilor (inclusiv VC) și membrii familiilor acestora trebuie să fie recunoscuți și tratați într-un mod respectuos și nediscriminatoriu, pe baza unei abordări individuale adaptate la nevoile victimei.

- **Directiva privind Prevenirea și Combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia**⁶³ (Directiva 2011/36/UE)⁶⁴ a fost actualizată în aprilie 2024. Versiunea revizuită introduce traficul de persoane comis sau facilitat prin intermediul TIC, inclusiv internetul și rețelele de socializare, ca circumstanță agravantă atunci când se referă la exploatarea sexuală.

- **Regulamentul general privind Protecția Datelor**⁶⁵ (Regulamentul (UE) 2016/679) conține un „drept la ștergere”, mai bine cunoscut ca dreptul de a fi uitat. Cu toate acestea, regulamentul nu definește nicio formă de violență cibernetică (VC), dar oferă protecție victimelor acesteia (de exemplu, victimele partajării neconsensuale a imaginilor intime) și prevede sancțiuni împotriva persoanei responsabile de partajarea conținutului neconsensual și precum și împotriva editurii care îl publică.⁶⁶

Directiva poate fi considerată un pas semnificativ făcut înainte pentru o mai bună protecție a femeilor și fetelor împotriva VIF.

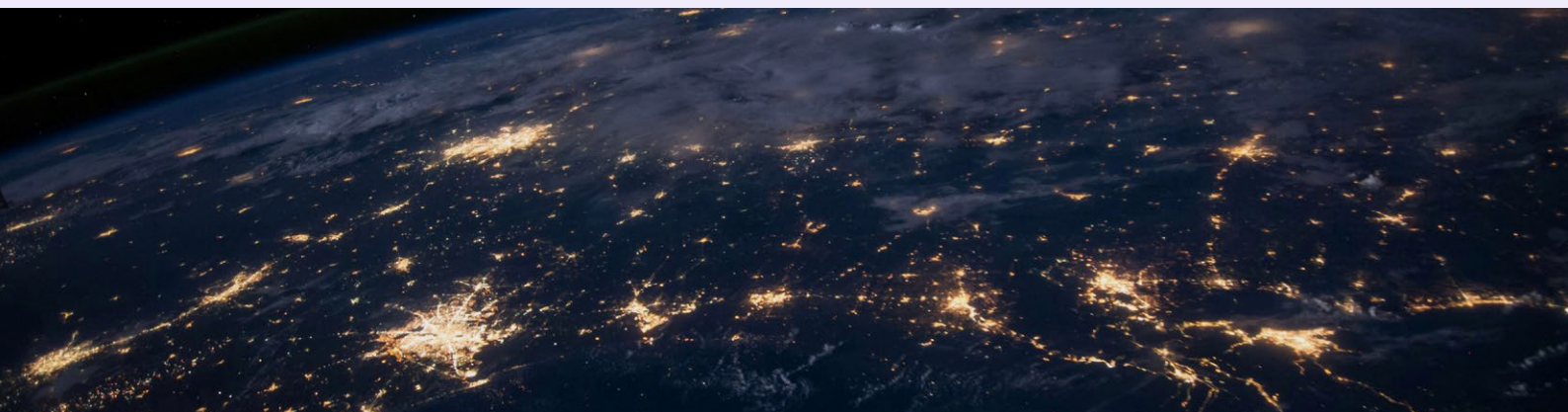
LA NIVEL NAȚIONAL

În ultimii cinci ani, unele state membre au luat măsuri importante pentru prevenirea și combaterea anumitor aspecte ale VCIF.⁶⁷ De exemplu, în **Franța**, hărțuirea cibernetică împotriva femeilor și fetelor a fost introdusă ca o infracțiune nouă. În **Slovenia și Polonia**, legislația incriminează atât manifestările offline, cât și cele online ale urmăririi cibernetică în scop de hărțuială. În timp ce Italia a introdus o nouă infracțiune penală, diseminarea ilegală de imagini sau înregistrări video cu conținut sexual explicit, **Austria** a adoptat un pachet de măsuri privind discursul online instigator la ură, care oferă noi instrumente pentru a aborda această problemă. În **Estonia**, a fost creată o unitate de „web constables” (polițiști website) în cadrul poliției, specializată în gestionarea discursului instigator la ură și a hărțuirii online, în timp ce în **Irlanda**, Proiectul de lege din 2021 privind Hărțuirea, Comunicarea vătămătoare și Infracțiunile conexe incriminează toate formele de partajare neconsensuală a imaginilor intime, cu pedepse de 10 ani de închisoare.⁶⁸ În afara UE, **Regatul Unit a adoptat recent noi inițiative de incriminare a cyberflashing-ului și, în general, a conținutului ilegal online** prin Legea privind Siguranța online, care a primit Avizul Regal în 2023.⁶⁹

PRINCIPALELE PROVOCĂRI

S-au identificat următoarele provocări:

- **Lipsa de conștientizare și subestimarea gravității violenței cibernetice împotriva femeilor (VCIF)** sunt probleme majore care contribuie la raportarea insuficientă a incidentelor.
- La nivel internațional și la nivel UE, **nu există încă o definiție agreată și armonizată a VCIF**. Prin urmare, **definițiile juridice și statistice ale violenței cibernetice (VC)** variază foarte mult între țări și organizații. În plus, majoritatea definițiilor sunt **neutre din punctul de vedere al genului și nu recunosc legăturile dintre violența online și cea offline**.
- Datorită evoluției rapide a tehnologiei, **cadrele juridice privind VCIF tind să devină depășite foarte repede**.
- **Lipsa de date privind violența cibernetice împotriva femeilor** este exacerbată de faptul că **datele existente nu sunt adesea defalcate** în funcție de sex, vârstă, relația dintre victimă și infractor, handicap sau alți factori relevanți.
- **Subreprezentarea femeilor în sectorul TIC contribuie la lipsa unei dimensiuni de gen în produsele TIC**, inclusiv în jocurile online și pe platformele de realitate virtuală, unde se înregistrează o creștere a VCIF.
- **Există o conștientizare extrem de redusă a VCIF și a diferitelor sale manifestări în rândul actorilor relevanți**, inclusiv judecători, procurori, polițiști, profesioniști din domeniul sănătății și educatori, care **nu au suficientă formare și expertiză de specialitate**.
- **Mediile sociale și platformele online nu acționează întotdeauna eficient** pentru a elimina conținutul ilegal și vătămător. **Sistemele de raportare a plângerilor** pe platformele online nu sunt întotdeauna ușor de utilizat, astfel încât victimele nu știu cui pot cere sprijin.

BUNE PRACTICI DE COMBATERE A VIOLENȚEI CIBERNETICE ÎMPOTRIVA FEMEILOR (VCIF)

S-au identificat diferite tipuri de bune practici în interiorul și în afara UE; acestea din urmă au fost clasificate în funcție de domeniul lor de aplicare și de obiective. Mai jos se prezintă un exemplu pentru fiecare:

► **Crearea și dezvoltarea capacităților:** În Slovenia, au fost organizate seminariile și sesiuni de formare pentru ofițerii însărcinați cu aplicarea legii și pentru judecători, cu scopul de a spori capacitatea acestora de a investiga și urmări în justiție dimensiunea digitală a violenței împotriva fetelor și femeilor. De asemenea, s-a adoptat și a fost distribuit tuturor secțiilor și direcțiilor de poliție, parchetelor și instanțelor slovene un manual cu orientări privind modul de abordare a cazurilor de VCIF.⁷⁰

► **Implicarea instituțiilor naționale pentru drepturile omului:** Instituțiile naționale pentru drepturile omului joacă un rol important în combaterea VCIF, în special atunci când prin mandatul lor li se permite să investigheze cazuri de discurs online instigator la ură. În Belgia, Institutul pentru Egalitate între Femei și Bărbați a depus o plângere penală împotriva unei platforme de social media pentru refuzul de a retrage imagini intime neconsensuale.⁷¹

► **Prevenirea:** Un studiu⁷² finanțat de Consiliul de Cercetare în Științe Sociale și Umaniste (SSHRC) și de Canadian Heritage, dezvoltă modul în care dotarea tinerilor cu abilități digitale poate deveni o forță împotriva valului în creștere de dezinformare alimentat de tehnologiile „deepfa-

ke" și de inteligența artificială. Studiul s-a axat pe modul în care tinerii percep impactul „deepfakes” și a explorat capacitatea și dorința acestora de a contracara în mod eficient dezinformarea.

► **Implicarea supraviețuitoarelor:** Coaliția Reclaim, care își propune să pună capăt violenței sexuale bazate pe imagini online,⁷³ crează o rețea globală de lideri pentru a accelera răspunsul global la violența sexuală online bazată pe imagini prin inițiative comune în materie de advocacy, politici, tehnologie și servicii pentru supraviețuitoare. Coaliția folosește termenul de „experți în experiențe trăite” pentru persoanele care au cunoștințe directe despre violența sexuală bazată pe imagini. Coaliția exprimă vocea supraviețuitoarelor și experiențele acestora.

► **Linii de asistență:** Linia de Asistență pentru Securitate Digitală (Access Now Digital Security Helpline) ajută femeile expuse riscului de VC să își optimizeze practicile de siguranță digitală și oferă asistență de urgență femeilor agresate. Linia de asistență pentru securitate digitală 24/7 oferă asistență tehnică și consiliere directă, în timp real, grupurilor societății civile și activiștilor, organizațiilor media, jurnaliștilor și bloggerilor, precum și apărătorilor drepturilor omului.

► **Combaterea cyber-sexismului și a discursului de ură online:** #StopFisha⁷⁴ este un ONG feminist francez care își propune să combată cyber-sexismul. ONG-ul a fost creat să acorde sprijin victimelor și să transmită un semnal de alarmă privind denunțarea cyber-sexismului în timpul pandemiei covid-19. Pe măsură ce mișcarea a continuat să crească, #StopFisha a devenit un ONG care abordează acum toate formele de violență cibernetică sexistă și sexuală.

► **Servicii de sprijin specializate:** În mai multe țări, se introduc în prezent unități specializate de aplicare a legii cu cunoștințe aprofundate în materie de VCIF, pentru a asigura investigații polițienești eficiente și receptive și sprijin pentru victime. Unitățile specializate de aplicare a legii sunt din ce în ce mai frecvente în America Latină. De exemplu, Poliția Federală din Mexic are o divizie criminalistică responsabilă cu investigarea infracțiunilor cibernetice, inclusiv a celor online și a celor de violență cibernetică împotriva femeilor și fetelor. În mod similar, Poliția Națională din Columbia are un Centru de Poliție pentru Cibernetică, iar Poliția Federală din Brazilia are un Birou pentru Reprimarea criminalității informatice.⁷⁵

► **Eliminarea conținutului vătămător:** Liniia de asistență Revenge Porn (RPH) din Regatul Unit contribuie la prevenirea riscului ca persoanele să devină victime ale abuzului de imagini intime neconsensuale. De la crearea sa, RPH a sprijinit mii de victime, iar cu o rată de eliminare de peste 90%, a reușit să înlăture cu succes de pe internet peste 200.000 de imagini intime neconsensuale.⁷⁶

RECOMANDĂRI

La baza formulării recomandărilor de mai jos au stat o cercetare documentară detaliată, o revizuire a documentelor juridice și de politici precum și consultarea părților implicate. În timp ce recomandările generale se aplică tuturor părților interesate din domeniul VCIF, s-au redactat recomandări specifice pentru instituțiile UE și pentru statele membre.

RECOMANDĂRI GENERALE

Susținerea supraviețuitoarelor: Este extrem de important să se asculte punctele de vedere ale supraviețuitoarelor, precum și ca acestea să fie incluse în elaborarea și punerea în aplicare a programelor, politicilor și furnizării de servicii privind VCIF. Supraviețuitoarele se confruntă adesea cu blamarea victimei, deși nu este responsabilitatea femeilor să prevină VC. Este nevoie de o abordare holistică care să implice instrumente juridice pentru protejarea victimelor și pentru prevenirea VC, o abordare care să solicite marilor companii tehnologice să își asume responsabilitățile, și care să obțină un răspuns armonizat prin care să se conteste sexismul și normele culturale și să se elimine blamarea victimelor.

Creșterea participării femeilor în sectorul tehnologic: Este extrem de important să se asigure participarea femeilor la proiectarea de produse sensibile la gen. Aceasta include proiectarea de tehnologii în care femeile nu sunt sexualizate și în care atât mecanismele de raportare sigure și accesibile, cât și accesul la sprijin să fie ușor accesibile.

Consolidarea cooperării între mai multe părți interesate: Consolidarea cooperării între o gamă largă de părți interesate (actori UE, state membre, sectorul tehnologic, societatea civilă, supraviețuitoare ale VCIF, instituții naționale pentru drepturile omului, organizații pentru drepturile femeilor etc.) pentru abordarea eficientă a VCIF prin parteneriate-cheie și acțiuni coordonate ar evita suprapunerile și lacunele actuale din activitate. Schimburile continue de cunoștințe și cooperarea între actorii-cheie sunt esențiale, inclusiv faptul de a învăța de la țările cu sisteme mai avansate de abordare a VCIF.

Asigurarea că sectorul tehnologiei, în special mass-media sociale și platformele online, își îndeplinesc obligațiile: Mass-media sociale și platformele online trebuie să fie responsabilizate în lupta împotriva VCIF. Sectorul tehnologic ar trebui să monitorizeze în mod proactiv, prompt și eficient și să elimine discursurile care incită la ură de gen, conținutul sexist și misogin și alte forme de VCIF. De asemenea, ar trebui să își extindă cooperarea cu autoritățile de aplicare a legii pentru a

aborda în mod adecvat cazurile de VCIF. În plus, ar trebui să ofere utilizatorilor resurse eficiente pentru a recunoaște și interveni împotriva abuzurilor online. Pe scurt, companiile de tehnologie, platformele online și rețelele sociale, inclusiv platformele pornografice, trebuie să asigure transparență și responsabilitate sporite, să elimine mai rapid conținutul ilegal, și să ofere siguranța prin design și acțiuni de prevenire.

Abordarea pornografiei în cadrul șirului neîntrerupt de VIF: EWL denunță afacerea pornografiei și subliniază profiturile financiare enorme realizate de industriile pornografice, în complicitate cu afacerile de prostituție. EWL pledează ca UE și statele membre să ia măsuri care să asigure recunoașterea pornografiei ca o formă de violență împotriva femeilor (VIF).

RECOMANDĂRI PENTRU INSTITUȚIILE UE

Armonizarea definițiilor și categoriilor de VCIF la nivelul UE și între instituțiile UE pentru a aborda discrepanțele existente între sistemele juridice naționale care împiedică protecția și urmărirea penală eficientă și au un impact negativ asupra colectării datelor. Până în prezent, singura încercare de armonizare a definițiilor juridice și statistice ale VCIF a fost realizată de EIGE.⁷⁷ Definițiile EIGE ar trebui să fie adoptate de toate instituțiile UE.

Elaborarea de orientări și indicatori pentru a colecta date cu privire la VCIF: UE ar trebui să elaboreze orientări și indicatori clari care să sprijine statele membre în eforturile lor de a colecta date despre VCIF, așa cum face în prezent EIGE.

Îmbunătățirea Directivei privind Violența împotriva Femeilor și Violența domestică în viitor și lărgirea domeniului de aplicare: În general, directiva poate fi considerată un instrument valoros în protejarea femeilor împotriva principalelor forme de VCIF. Cu toate acestea, ar trebui aduse unele îmbunătățiri în contextul viitoarelor actualizări ale Directivei. Având în vedere legăturile dintre VC și viol, violul ca sex fără consimțământul liber exprimat, acesta ar trebui să fie inclus în text. Trimiterile la intenționalitatea comportamentelor și la „vătămarea gravă” ar trebui eliminate, deoarece impun victimei o sarcină oneroasă a probei. Producerea și difuzarea materialelor pornografice care descriu acte de violență sexuală ar trebui incluse în revizuirea directivei, deoarece acestea reprezintă o formă de exploatare sexuală. Domeniul de aplicare al infracțiunii ar trebui extins pentru a acoperi toate formele de abuz sexual bazat pe imagini, inclusiv pornografia.

Actualizarea legislației UE existente pentru a aborda natura de gen a violenței cibernetice: Directiva privind Drepturile Victimelor ar trebui actualizată pentru a include articole dedicate în mod specific violenței cibernetice și dimensiunii sale de gen. Decizia-cadru din 2008 privind combaterea anumitor forme și expresii de rasism și xenofobie ar trebui, de asemenea, revizuită pentru a încorpora referințe la discursul instigator la ură de gen prin mijloace TIC.

Aplicarea efectivă a ASD: Comisia Europeană are competențe de aplicare și de investigare a obligațiilor care decurg din Actul legislativ privind Serviciile Digitale (SD). Este extrem de important ca Comisia să își exercite efectiv aceste

În general, este necesară o schimbare culturală sistemică pentru a aborda VCIF dintr-o perspectivă de gen și intersecțională și ca parte a unui șir continuu și neîntrerupt de violență.

competențe (inclusiv impunerea de amenzi), în cooperare cu coordonatorii naționali ai serviciilor digitale, pentru a garanta că platformele online și serviciile intermediare își îndeplinesc obligațiile în conformitate cu Actul legislativ privind Serviciile Digitale (ASD).

Încorporarea trimiterii la VCIF în cadrul Actului privind Inteligența Artificială: Având în vedere proliferarea falsurilor sexuale digitale („deepfakes”) și a altor forme de VIF prin intermediul inteligenței artificiale, se recomandă de urgență ca viitoarele actualizări ale Actului legislativ privind inteligența artificială să abordeze violența cibernetică (VC) printr-o abordare cuprinzătoare care să țină seama de dimensiunea de gen.

Emiterea periodică de orientări privind noile forme de VCIF: Având în vedere creșterea formelor de violență cibernetică împotriva femeilor (VCIF) facilitate de inteligența artificială și de incapacitatea cadrelor juridice/politice de a ține pasul cu noile evoluții ale TIC, Uniunea Europeană ar trebui să emită periodic îndrumări privind modul de abordare eficientă a celor mai recente forme de VCIF.

RECOMANDĂRI PENTRU STATELE MEMBRE

Alinierea definițiilor naționale ale VCIF cu definițiile armonizate ale UE sensibile la gen: Statele membre ar trebui să încorporeze definițiile și categoriile armonizate ale UE privind VCIF în cadrele lor juridice și politice, precum și în sistemele lor statistice/de colectare a datelor, pentru a asigura colectarea de date comparabile între țări.

Colectarea regulată a datelor de calitate cu privire la VCIF: În conformitate cu articolul 11 din Convenția de la Istanbul și cu articolul 44 din Directiva privind violența împotriva femeilor (VIF), statele membre ar trebui să colecteze date de bună calitate privind VCIF, care să fie comparabile și grupate pe categorii, în conformitate cu orientările EIGE.

Ratificarea și punerea în aplicare a Convenției de la Istanbul: Convenția este un instrument-cheie pentru protejarea tuturor femeilor împotriva tuturor formelor de violență, inclusiv violența cibernetică, prin urmare, este important ca aceasta să se aplice integral în toate statele membre. În plus, în conformitate cu Recomandarea GREVIO nr. 1, statele membre ar trebui să asigure recunoașterea dimensiunii digitale a VIF în strategiile, programele și planurile de acțiune naționale pri-

vind VIF, ca parte a unui răspuns holistic la toate formele de violență.

Consolidarea prevenirii în sens larg: Este extrem de important ca stereotipurile de gen și normele sociale să fie abordate la nivel societal mai larg, inclusiv prin responsabilizarea și abilitarea femeilor. Statele membre ar trebui să sensibilizeze toți profesioniștii cu privire la manifestările și consecințele violenței cibernetice împotriva femeilor (VCIF).

Prevenirea și sensibilizarea cu privire la VCIF ar trebui, de asemenea, să fie integrate în programele de educație școlară de la o vârstă fragedă, atât pentru băieți, cât și pentru fete⁷⁸ În plus, așa cum recomandă EWL în raportul său,⁷⁹ punerea în aplicare a educației obligatorii, relaționale și sexuale dintr-o perspectivă feministă este extrem de importantă. Educarea bărbaților și a băieților cu privire la formele, gravitatea și consecințele VCIF este, de asemenea, esențială. În general, este necesară o schimbare culturală sistemică pentru a aborda VCIF dintr-o perspectivă de gen și intersecțională și ca parte a unui șir continuu și neîntrerupt de violență.

Incriminarea VCIF în conformitate cu Directiva privind Violența împotriva Femeilor: Se recomandă ca statele membre să incrimineze principalele forme de VCIF în conformitate cu articolele 5-8 din Directiva privind violența împotriva femeilor și să mențină legislația la curent cu evoluțiile tehnologice. În cursul etapei de transpunere, statele membre ar trebui să depășească standardele minime de protecție stabilite de directivă.

Monitorizarea și aplicarea eficientă a conformității cu ASD: Este esențial ca coordonatorii serviciilor digitale naționale să monitorizeze și să apli-

ce în mod eficient respectarea și conformitatea cu ASD. Aceasta include impunerea de amenzi și, în cazuri deosebit de grave, restricționarea accesului utilizatorilor la serviciul digital.

Asigurarea responsabilității: Legile și politicile statelor membre ar trebui să asigure responsabilitatea autorilor și răspunderea sectorului tehnologic, inclusiv în cazul actelor transfrontaliere de violență cibernetică. Este esențială aplicarea efectivă a cadrului juridic privind VCIF.

Îmbunătățirea accesului victimelor la modalități de ripostă: Este important să se garanteze mecanisme de raportare ușor accesibile și sigure, atât online, cât și offline, care să permită femeilor să raporteze violența cibernetică. Informațiile privind căile legale și alte modalități de răspuns ar trebui să fie ușor accesibile victimelor VCIF.

Furnizarea de servicii de sprijin specializate: Este extrem de important să se consolideze capacitățile furnizorilor de servicii din diferite sectoare pentru a răspunde naturii unice a VCIF și nevoilor supraviețuitoarelor. Sprijinul specializat centrat pe supraviețuitoare, cu expertiză în domeniul TIC, ar trebui să fie asigurat prin finanțare și resurse adecvate. Este necesar să se asigure o educație și o formare obligatorie și continuă pentru toți profesioniștii implicați pentru a-i dota cu cunoștințe privind expresiile digitale ale violenței împotriva femeilor (VIF), ceea ce le-ar permite să reacționeze față de femei fără să provoace o victimizare secundară și o re-traumatizare.

NOTE FINALE

¹EIGE (2022), Combating cyber violence against women and girls. (Combaterea violenței cibernetice împotriva femeilor și fetelor.) https://eige.europa.eu/gender-based-violence/cyber-violence-against-women?language_content_entity=en

²Lobby-ul European al Femeilor (EWL) (2017), #HerNetHerRights, Mapping the state of online violence against women and girls in Europe. (#HerNetHerRights, Prezentarea situației violenței online împotriva femeilor și fetelor în Europa) <https://www.womenlobby.org/Read-and-share-HerNetHerRights-Resource-Pack-Report>

³European Parliament Research Service (EPRS) (2021), Combating Gender based Violence: Cyber Violence. (Combaterea violenței bazate pe gen: Violența cibernetică.) [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2021\)662621](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2021)662621)

⁴EIGE (2022), Combating cyber violence against women and girls. (Combaterea violenței cibernetice împotriva femeilor și fetelor.) https://eige.europa.eu/gender-based-violence/cyber-violence-against-women?language_content_entity=en

⁵UN Women (2023), Accelerating Efforts To Tackle Online And Technology Facilitated Violence Against Women And Girls. (Accelerarea eforturilor de combatere a violenței online și tehnologice împotriva femeilor și fetelor.) <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/>

[2022/10/accelerating-efforts-to-tackle-online-and-technology-facilitated-violence-against-women-and-girls](https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/10/accelerating-efforts-to-tackle-online-and-technology-facilitated-violence-against-women-and-girls)

⁶Ibidem.

⁷Fundația World Wide Web (2021), Online Gender-Based Violence and Abuse: Consultation Briefing. (Violența și abuzul online pe bază de gen: Briefing de consultare.) https://uploads-ssl.webflow.com/61557f76c8a63ae527a819e6/615585a9bbfeb8836d512947_OGBV_Consultation-Briefing.pdf

⁸Comisia Europeană, Comitetul consultativ privind Egalitatea de Șanse pentru Femei și Bărbați (2020), Opinion on combatting online violence against women, Brussels. (Aviz cu privire la combaterea violenței online împotriva femeilor, Bruxelles.) https://commission.europa.eu/document/download/eae53eb9-ca88-4fc0-8a6e-51e771c96f68_en?filename=opinion_online_violence_against_women_2020_en.pdf

⁹Profesorul Liz Kelly a fost prima care a stabilit conceptul de „continuum al violenței” în cartea sa „Supraviețuirea violenței sexuale” (1st ed.). (1988). Polity.

¹⁰Serviciul de Cercetare al Parlamentului European (EPRS) (2021), Combating Gender based Violence: Cyber Violence. (Combaterea violenței bazată pe gen: Violența cibernetică.) [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2021\)662621](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2021)662621)

¹¹UN Women (2023), Accelerating Efforts To Tackle Online And Technology Facilitated Violence Against Women And Girls.(Accelerarea eforturilor de combatere a violenței online și a celei facilitate de tehnologie împotriva femeilor și fetelor.) <https://www.unwo-men.org/en/digital-library/publications/2022/10/accelerating-efforts-to-tackle-online-and-technology-facilitated-violence-against-women-and-girls>

¹²Ibidem.

¹³Unitatea de Informații a ziarului The Economist (2021), Measuring the Prevalence of Online Violence against Women.(Măsurarea prevalenței violenței online împotriva femeilor). <https://onlineviolencewomen.eiu.com/>. S-a realizat un sondaj în 45 de țări (un eșantion de 100 de răspunsuri pentru fiecare țară).

¹⁴Termenul „deepfakes” este o fuziune între „deep-learning” (care se referă la o metodă de inteligență artificială) și „fake” (fals); acesta din urmă a intrat în jargonul public în 2017, când un infractor a folosit acest nume pe site-ul Reddit pentru a se referi la imagini și videoclipuri pe care le-a manipulat cu ajutorul inteligenței artificiale pentru a introduce chipurile unor celebrități feminine în videoclipuri pornografice fără consimțământul acestora. Având în vedere că termenul a fost inventat de un autor de infracțiune, pentru a reflecta mai bine perspectiva victimelor și pe cea feministă, EWL preferă să folosească termenul „falsuri digitale sexuale”, așa cum a sugerat Mary Anne Franks, profesor la Facultatea de Drept a Universității George Washington și Președinte și Director de politici legislative și tehnice la Cyber Civil Rights Initiative, o organizație non-profit dedicată

combaterii abuzurilor și discriminării online. Cu toate acestea, din motive de claritate și pentru a respecta sursa originală de informații, în unele cazuri am păstrat în acest raport referința la „deepfakes” între paranteze.

¹⁵Serviciul de Cercetare al Parlamentului European (EPRS) (2021), Tackling deepfakes in European policy. (Abordarea deepfakes-urilor în politica europeană) Studiul se referă la „Deepfakes pornografice neconsensuale”, însă EWL preferă să folosească termenul „falsuri digitale sexuale”. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU\(2021\)690039_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU(2021)690039_EN.pdf)

¹⁶Forumul Economic Mondial (2024), The Global Risk Report 2024.(Raportul privind Riscurile Globale 2024) https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf

¹⁷Ibidem. Studiul EPRS (2021) se referă la „Deepfakes” pornografice fără consimțământ

¹⁸Patrini, Georgio (2019), Mapping the Deepfake Landscape. Sensity (Descrierea peisajului Deepfake. Sensibilitate.) Raportul se referă la „materiale care prezintă pornografie”, însă EWL preferă să se refere la „materiale care prezintă nuditate sau activități sexuale explicite”. <https://giorgiop.github.io/posts/2018/03/17/mapping-the-deepfake-landscape/>

¹⁹Ibidem.

²⁰Serviciul de Cercetare al Parlamentului European (EPRS) (2021), Tackling deepfakes in European policy. (Abordarea deepfakes-urilor în politica europeană).[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU\(2021\)690039_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU(2021)690039_EN.pdf)

[europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU\(2021\)690039_EN.pdf](https://europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690039/EPRS_STU(2021)690039_EN.pdf)

²¹Monash Lens (2022), Sexual assault in the metaverse is part of a bigger problem. (Agresiunea sexuală în metavers este parte a unei probleme mai mari.)

<https://lens.monash.edu/@politics-society/2022/07/22/1384871/sexual-assault-in-the-metaverse-theres-nothing-virtual-about-it>

²²Informații furnizate de un reprezentant al DG Connect (Directoratul General pentru Rețele de Comunicare, Conținut și Tehnologie al Comisiei Europene). (interviu realizat la 16.02.2024).

²³Rothermel, A.-K. (2023), The role of evidence-based misogyny in antifeminist online communities of the 'manosphere'.(Rolul misoginiei bazate pe dovezi în comunitățile online antifeministe ale „manosferei”) Big Data & Society, 10(1). <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/20539517221145671>

²⁴Baron & Straus (1984), in Mary Anne Layden. Pornography and Violence: a new look at research,(Pornografie și Violență: o nouă privire asupra cercetării,) 2009. https://www.socialcostsofpornography.com/Layden_Pornography_and_Violence.pdf

²⁵UN Women (2023), Accelerating Efforts To Tackle Online And Technology Facilitated Violence Against Women And Girls, (Accelerarea eforturilor de combatere a violenței online și facilitate de tehnologie împotriva femeilor și fetelor.) https://www.unwomen.org/sites/default/files/2022-10/Accelerating-efforts-to-tackle-online-and-technology-facilitated-violence-against-women-and-girls-en_0.pdf

²⁶Hicks, J. (2021), Global evidence on the prevalence and impact of online gender-based violence (OGBV).(Dovezi globale privind prevalența și impactul violenței online bazate pe gen (VOBG).

²⁷Unitatea de informații a ziarului The Economist (2021), Measuring the Prevalence of Online Violence against Women.(Măsurarea prevalenței violenței online împotriva femeilor)

<https://onlineviolencewomen.eiu.com/> S-a realizat un sondaj în 45 de țări (un eșantion de 100 de răspunsuri pentru fiecare țară). https://opendocs.ids.ac.uk/articles/report/Global_Evidence_on_the_Prevalence_and_Impact_of_Online_Gender-based_Violence_OGBV_/26428096?file=48181987

²⁸FRA (Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene) (2014), Violence against Women: An EU-wide survey – Main results report, (Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE – Raport privind principalele rezultate,) Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg. <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

²⁹FRA (2021), Crime, Safety and Victims' Rights – Fundamental Rights Survey.(Criminalitate, siguranță și drepturile victimelor – Sondaj privind drepturile fundamentale.) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-crime-safety-victims-rights_en.pdf

³⁰HateAid (2021), Boundless hate on the internet – Dramatic situation across Europe. (Ură fără margini pe internet – Situație dramatică în întreaga Europă.)

https://hateaid.org/wp-content/uploads/2022/04/HateAid-Report-2021_EN.pdf

³¹Ibidem.

³²Bumble (2023), Bumble Backs Law to Ban Cyberflashing in 27 Countries.(Bumble susține legea care interzice cyberflashing-ul în 27 de țări) <https://bumble.com/en/the-buzz/bumble-backs-law-to-ban-cyberflashing-27-countries-eu-europe>

³³Ipsos (2021), Les Français et le cyberharcèlement Ampleur du phénomène, conséquences, préoccupations et idées reçues. (Francezii și hărțuirea cibernetică Amploarea fenomenului, consecințe, preocupări și idei preconcepute.) <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2021-12/Enquete%20Ipsos-Meetic.pdf>

³⁴FRA (2023),Online content moderation current challenges in detecting hate speech. (Moderarea conținutului online provocări actuale în detectarea discursului instigator la ură.) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-online-content-moderation_en.pdf

³⁵Pew Research Centre, (2021), The state of online harassment.(Starea hărțuirii online.) <https://www.pewresearch.org/internet/2021/01/13/the-state-of-online-harassment/>

³⁶GREVIO (2021),General Recommendation No 1 on the digital dimension of violence against women, (Recomandarea generală nr. 1 privind dimensiunea digitală a violenței împotriva femeilor) Consiliul European, Strasbourg <https://rm.coe.int/%20grevio-rec-no-on-digital->

[violence-against-women/1680a49147](https://rm.coe.int/violence-against-women/1680a49147)

³⁷The global partnership (2023),. Technology-Facilitated Gender-Based Violence: Preliminary Landscape Analysis. (Violența de gen facilitată de tehnologie: analiză preliminară a peisajului) <https://www.gov.uk/government/publications/technology-facilitated-gender-based-violence-preliminary-landscape-analysis>

³⁸UNESCO (2020), Online violence against women journalists: a global snapshot of incidence and impacts.(Violența online împotriva jurnalistelor: un instantaneu global al incidenței și impactului.) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375136>

³⁹Ibidem.

⁴⁰Henry, N., McGlynn,C. et. Al (2020), Image-based Sexual Abuse, A Study on the Causes and Consequences of Non-consensual Nude or Sexual Imagery.(Abuz sexual bazat pe imagini, un studiu privind cauzele și consecințele imaginilor nud sau sexuale neconsensuale.) <https://www.routledge.com/Image-based-Sexual-Abuse-A-Study-on-the-Causes-and-Consequences-of-Non-consensual-Nude-or-Sexual-Imagery/Henry-McGlynn-Flynn-Johnson-Powell-Scott/p/book/9780367524401>

⁴¹Grupul de experți ONU (2023), Technology-facilitated Violence against Women: Towards a common definition Report of the meeting of the Expert Group (Violența împotriva femeilor facilitată de tehnologie: Către o definiție comună Raport al reuniunii Grupului de experți) 15-16 noiembrie 2022, New York, USA.<https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2023/03/expert-group-meeting-report-technology-facilita->

⁵³EWL (2023), Priorities for the Trilogues: Rape must be made an offence under the Directive on violence against women.(Priorități pentru Triloguri: Violul trebuie transformat în infracțiune în temeiul Directivei privind violența împotriva femeilor.) <https://www.womenlobby.org/EWL-Priorities-for-the-interinstitutional-negotiations?lang=en>

⁵⁴Ibidem.

⁵⁵Ibidem.

⁵⁶Regulamentul (UE) 2022/2065 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 octombrie 2022 privind o piață unică pentru serviciile digitale și de modificare a Directivei 2000/31/CE (Legea serviciilor digitale) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/>

⁵⁷Profesor Clare McGlynn (2022), Image-Based Sexual Abuse, Pornography Platforms and the Digital Services Act. (Abuzul sexual bazat pe imagini, platformele pornografice și Legea privind serviciile digitale) <https://hateaid.org/wp-content/uploads/2022/04/ImageBasedAbuse-and-DSA-Expert-Opinion-McGlynn-and-Woods-17-Jan-2022.pdf>

⁵⁸Aceste subcategorii corespund formelor de Violență Cibernetică(CV) care pot fi raportate de utilizatori, cum ar fi: urmărire cibernetică, hărțuire cibernetică, flashing cibernetic, ură, imagini neconsensuale, etc.

⁵⁹Comisia Europeană (2023), Commission designates second set of Very Large Online Platforms under the Digital Services Act.(Comisia desemnează al doilea set de platforme online foarte mari în baza Legii Serviciilor Digitale).

https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-designates-second-set-very-large-online-platforms-under-digital-services-actTXT/?toc=OJ%3AL%3A2022%3A277%3ATOC&uri=urise rv%3AOJ.L_.2022.277.01.0001.01.ENG

⁶⁰Regulamentul (UE) 2024/1689 de stabilire a normelor armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>

⁶¹Interviu cu un reprezentant al DG Connect (Directoratul General pentru Rețele de Comunicare, Conținut și Tehnologie al Comisiei Europene). realizat pe 16.02.2024.

⁶²Directiva 2012/29/UE de stabilire a standardelor minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor infracțiunilor. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32012L0029>

⁶³Directiva 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0036>

⁶⁴Ibidem.

⁶⁵Regulamentul (UE) 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date (Regulamentul general privind Protecția datelor). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>

⁶⁶EIGE (Institutul European pentru Egalitatea de Gen) (2022), Combating cyber violence against women and girls (Combaterea violenței

cibernetice împotriva femeilor și fetelor), Vilnius.

⁶⁷Consiliul Europei (2022), No space for violence against women and girls in the digital world (Violența împotriva femeilor și fetelor nu are loc în lumea digitală) <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/no-space-for-violence-against-women-and-girls-in-the-digital-world>

⁶⁸Panorama Global (2023), I DIDN'T CONSENT: A Global Landscape Report on Image-Based Sexual Abuse, Prepared by: The Image-Based Sexual Abuse Initiative. (NU MI-AM DAT CONȘIMȚĂMÂNTUL: Un Raport al forumului Global Landscape privind Abuzurile Sexuale bazate pe Imagini, elaborat de: Inițiativa privind abuzurile sexuale bazate pe imagini) <https://assets-global.website-files>.

⁶⁹Parlamentul britanic, Biblioteca Camerei Comunelor, Online Safety Bill: progress of the Bill. (Proiectul de lege privind Siguranța online: evoluția Proiectului de lege) <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9579/>

⁷⁰Consiliul Europei (2022), The digital dimension of violence against women as addressed by the seven mechanisms of the EDVAW Platform. (Dimensiunea digitală a violenței împotriva femeilor, astfel cum este abordată de cele șapte mecanisme ale Platformei EDVAW.) <https://rm.coe.int/thematic-report-on-the-digital-dimension-of-violence-against-women-as-1680a933ae>

⁷¹Institut pour l'égalité des femmes et des hommes, Plainte au pénal contre Twitter pour la distribution non-consensuelle d'images intimes | Institut pour l'égalité des femmes et

des hommes. (Plângere penală împotriva Twitter pentru distribuirea neconsensuală de imagini intime | Institut pour l'égalité des femmes et des hommes.)

https://igvm-iefh.belgium.be/fr/actualite/plainte_au_penal_contre_twitter_pour_la_distribution_non_consensuelle_dimages

⁷²Naffi, N. et Al. (2023), Empowering Youth to Combat Malicious Deepfakes and Disinformation: An Experiential and Reflective Learning Experience Informed by Personal Construct Theory, Journal of Constructivist Psychology. (Abilitarea tinerilor pentru a combate deepfakes malițioase și dezinformarea: O experiență de învățare experiențială și reflexivă informată de teoria constructelor personale, Jurnalul de Psihologie Constructivistă) <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10720537.2023.2294314>

⁷³Panorama Global, The Reclaim Coalition. (Coaliția Reclaim) Accesat ultima data în mai 2024. <https://www.panoramaglobal.org/reclaim>

⁷⁴Inach, #StopFisha. Accesat ultima data în mai 2024. <https://www.inach.net/stopfisha/#:~:text=Created%20in%20April%202020%20during%20the%20quarantine%2C%20the.given%20to%20the%20practice%20of%20disseminating%20intimate%20content.>

⁷⁵Consiliul Europei (2022), The digital dimension of violence against women as addressed by the seven mechanisms of the EDVAW Platform. (Dimensiunea digitală a violenței împotriva femeilor, abordată de cele șapte mecanisme ale Platformei EDVAW). <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/edvaw-platform>

⁷⁶StopNCII, About us. (Despre noi.) Accesat ultima data în mai 2024.

<https://stopncii.org/about-us/>

⁷⁷EIGE (2022), Combating cyber violence against women and girls (Combaterea violenței cibernetice împotriva femeilor și fetelor)

https://eige.europa.eu/gender-based-violence/cyber-violence-against-women?language_content_entity=en

⁷⁸Importanța prevenirii a fost subliniată de toate părțile interesate consultate (a se vedea Anexa II a raportului complet).

⁷⁹EWL (2020), Feminist Sexuality Education (Educație sexuală feministă.)

https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/lef_sexeduc_web.pdf